

Utlåtande 2013:125 RVII (Dnr 325-1328/2012)

Fler personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning

Motion (2012:46) av Stefan Nilsson och Jonas Eklund (båda MP)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2012:46) av Stefan Nilsson och Jonas Eklund (båda MP) om ”Fler personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning” anses besvarad med vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Stefan Nilsson och Jonas Eklund (båda MP) föreslår i en motion (2012:46) att tillgången till personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning i Stockholm stad förstärks och att antalet ombud utökas till minst 20 tjänster.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Riksförbundet för Social och Mental Hälsa Stockholms läns distrikt (RSMH), Stadsmissionen och Convictus. Stadsmissionen och Convictus har avstått från att svara på remissen.

Stadsledningskontoret konstaterar att en av orsakerna till att antalet personliga ombud minskat kan vara att socialpsykiatrin kan erbjuda personer med psykisk funktionsnedsättning ett väl fungerande boendestöd och möjlighet till meningsfull sysselsättning.

Farsta stadsdelsnämnd anser att det personliga ombudets uppdrag handlar dels om att stötta den enskilde i kontakterna med respektive myndighet, dels om att bidra till att myndigheternas insatser samordnas och anpassas till den enskildes behov. Det personliga ombudet ska dock inte ta över eller utföra arbetsuppgifter som åligger socialsekreterare, boendestödjare, gode män och behandlingsassistenter inom psykiatrin.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att socialnämnden bör utfärda riktlinjer för de personliga ombuden. Nämnden anser det viktigt att ombuden arbetar nära målgrupperna inom respektive stadsdelsområde och att de finns lokalt ute i stadsdelarna för att kunna nå lättare men också för att öka samverkansytorna inom respektive förvaltning.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att det faktum att förhållandevis få personer på Norrmalm efterfrågar personligt ombud beror, som nämnden ser det, på att man från socialpsykiatris sida kan erbjuda personer med psykisk funktionsnedsättning ett väl fungerande boendestöd och möjlighet till meningsfull sysselsättning. Det finns också ett nära och väl fungerande samarbete med landstingets psykiatri som gör att behov av stöd och insatser kan fångas upp i ett tidigt skede.

Riksförbundet för Social och Mental Hälsa Stockholms läns distrikt anser att reformen personliga ombud är positiv. De personliga ombudens klienter har oftast flera kontakter med myndigheter, t ex. försäkringskassan, socialtjänsten, arbetsförmedlingen och boendestöd.

Socialnämnden konstaterar att frågor kring ekonomi och samverkan med försörjningsstöd och Försäkringskassan är de vanligaste frågorna för ombuden och att majoriteten av uppdragen inte handlar om socialpsykiatri. Många andra verksamhetsområden/myndigheter än kommunens socialpsykiatri vinner på en väl fungerande ombudsverksamhet och det borde därmed finnas förutsättningar att involvera även andra i verksamheten.

Mina synpunkter

Personliga ombud infördes i samband med psykiatrireformen år 1995, då det fanns ett behov av att stärka samverkansvägarna mellan kommun och landsting. Ombudens uppdrag bestod ofta i att säkerställa att respektive part tog sitt ansvar kring en person med en psykisk funktionsnedsättning. Nu 18 år

senare har bland annat lagstiftningen kring samverkan stärkts och kommun och landsting har, om den enskilde så önskar, möjlighet att kalla varandra till upprättande av en samordnad individuell plan. De personliga ombuden fyller dock fortfarande en oerhört viktig funktion för många människor. Genom att ge rätt stöd kan personer med psykiska funktionsnedsättningar få hjälp med olika ärenden och därmed klara sig bättre på egen hand.

Att fastställa ett visst antal personliga ombud är svårt. Varje stadsdelsnämnd gör, utifrån rådande omständigheter, egna bedömningar av hur behovet av personliga ombud ser ut inom sitt område.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2012:46) av Stefan Nilsson och Jonas Eklund (båda MP) om fler personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Karin Wanngård och Tomas Rudin (båda S) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Delvis bifalla motionen
2. Att därutöver anföras

De personliga ombuden är en viktig del i arbetet med att ge personer med psykisk funktionsnedsättning möjligheten att leva ett liv som andra. Därför är det problematiskt att man under en tid har skurit ned verksamheten. Det kan förvisso vara svårt att fastställa ett visst antal personliga ombud. Varje stadsdelsnämnd har utifrån rådande omständigheter och behov, göra egna bedömningar av hur behovet av personliga ombud ser ut inom sitt område. Samtidigt visar det minskade antalet personliga ombud och de köer som finns att behoven är större än vad stadsdelsnämnderna anser sig ha ekonomiskt utrymme att erbjuda. De områden som enligt förvaltningen rapporterar har köproblematik är Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Bromma. Insatsen med personliga ombud har undersökningar visat är mycket lönsamt ur samhällsekonomiskt perspektiv. Därför är det rimligt att investera i fler personliga ombud för att täcka möta de behov som finns där köproblematik uppstår.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. att bifalla motionen.

Verksamheten med personliga ombud har utsatts för stora nedskärningar under de senaste åren och det finns nu bara 13 ombud totalt i hela staden. Med ett större antal ombud och bättre samordning kan sociala och psykiska problem förebyggas. Detta innebär i förlängningen minskad risk för till exempel sjukhusvistelser och vräkningar.

De personliga ombuden har mycket stor betydelse för många personer med psykisk funktionsnedsättning. Som RSMH:s remissvar visar kan personliga ombud vara till mycket stor hjälp till exempel när kontakter med myndigheter fungerar dåligt eller när önskade insatser inte kommer till stånd. Socialstyrelsen har beräknat att ombudens arbete ger en kostnadsminskning för samhället som motsvarar 17 gånger insatsen. Eftersom det utgår ett statsbidrag på 300 000 kr för varje personligt ombud så vore en ökning av antalet personliga ombud inte bara ett lyft för klienternas makt över sin livssituation, utan även en mycket lönsam investering för staden. Antalet personliga ombud bör därför ökas till minst 20 tjänster, från dagens 13 tjänster.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2012:46) av Stefan Nilsson och Jonas Eklund (båda MP) om ”Fler personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning” anses besvarad med vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 18 september 2013

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Anna König Jerlmyr

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Roger Mogert och Tomas Rudin (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Motion (2012:46) av Stefan Nilsson och Jonas Eklund (båda MP) om fler personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning bifalles i huvudsak.
2. Dessutom vill jag framföra följande.

Visst kan det vara så som några stadsdelsnämnder skriver i sina remissvar att ett fungerande boendestöd inom socialpsykiatri kan ha minskat behovet av personliga ombud. Samtidigt växer Stockholm och med det behovet av personliga ombud, som RSMH påpekar i sitt remissvar. Vi menar att RSMH:s bedömning ska väga tungt, eftersom de genom sina kontakter med brukarna har en god kännedom om behovet av personliga ombud.

Enligt socialnämnden har Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista samt Bromma kö till sina personliga ombud och delvis svårt att hinna med sina ärenden. Även om de övriga enheterna för personliga ombud i staden just nu har en bättre situation, så kan väntetiderna uppenbarligen vara upp till tre veckor. För en person med svår psykisk ohälsa kan det vara för lång tid att vänta. Stadsdelsnämnderna bör tillföras budgetmedel 2014 för att i första hand kunna utöka verksamheten där det är kö och där väntetiderna överstiger en vecka.

ÄRENDET

Stefan Nilsson och Jonas Eklund (båda MP) föreslår att tillgången till personliga ombud i Stockholm stad förstärks så att den motsvarar behoven och att antalet ombud utökas till minst 20 tjänster.

Personliga ombud (PO) är till för att hjälpa personer med psykisk funktionsnedsättning att söka och samordna vård, stöd och service. För kommuner som erbjuder personliga ombud utgår ett statsbidrag på 300 000 kronor per ombud och år. Det personliga ombudet arbetar på den funktionsnedsattes uppdrag och kan ge råd och stöd i kontakter med myndigheter och se till att samhällets olika insatser planeras, samordnas och genomförs.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Riksförbundet för Social och Mental Hälsa Stockholms läns distrikt (RSMH), Stadsmissionen och Convictus för yttrande. Stadsmissionen och Convictus har inte inkommit med något yttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 december 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer med motionärerna om att personliga ombud fyller en viktig funktion för många personer med psykisk funktionsnedsättning. De personliga ombuden bidrar till att personer med psykiska funktionsnedsättningar kan få hjälp med olika ärenden och därmed klara sig bättre på egen hand.

Stadsledningskontoret bedömer att en av orsakerna till att antalet personliga ombud minskat kan vara att socialpsykiatri kan erbjuda personer med psykisk funktionsnedsättning ett väl fungerande boendestöd och möjlighet till meningsfull sysselsättning.

Stadsledningskontoret anser att det är upp till respektive stadsdelsnämnd att fatta beslut om antalet personliga ombud. Beslutet fattas utifrån respektive nämnds behov. Då staden, och slutligen nämnderna, erhåller 300 000 kronor per ombud och år i statsbidrag bedömer kontoret inte att ekonomin skulle påverkas i större omfattning vid en eventuell ökning.

Stadsledningskontoret föreslår att motion (2012:46) av Stefan Nilsson och Jonas

Eklund (båda MP) om ”Fler personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning” anses besvarad med vad som anförts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2013 följande.

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på motionen.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) och ledamoten Inger Stark (V), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 mars 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Personliga ombud infördes i samband med psykiatrireformen och det fanns ett behov av att stärka samverkansvägarna mellan kommun och landsting. Ombudens uppdrag bestod då ofta i att säkerställa att respektive part tog sitt ansvar. 2013 har bland annat lagstiftningen kring samverkan stärkts och kommun och landsting har numera, om den enskilde så önskar, möjlighet att kalla varandra till upprättande av samordnad individuell plan.

Förutom att samverkan mellan huvudmännen har förbättrats avsevärt sedan verksamheten med personliga ombud infördes så beskriver ombuden även en förändrad målgrupp. I nuläget är det i huvudsak personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller depression som använder sig av personligt ombud. Mellan 50 och 80 procent av uppdragen handlar om försörjning. Problem med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller kommunens försörjningsstöd är i klar majoritet bland de uppdrag som ombuden rapporterar.

Av stadens fyra verksamheter med personliga ombud (Enheten för hemlösa ombud ej medräknade) är det endast ett område, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Bromma, som rapporterar att de har kö och delvis svårt att hinna med sina ärenden, de har även fler ärenden i snitt per ombud än övriga verksamheter. Övriga områden beskriver en verksamhet där de som söker kontakt med ombuden kan påbörja sitt ärende inom 1-3 veckor. Ombuden har i snitt 15-21 ärenden var vilket ligger väl i linje med Socialstyrelsens rekommendationer.

Utifrån det faktum att frågor kring ekonomi och samverkan med försörjningsstöd och Försäkringskassan är de vanligaste frågorna för ombuden kan noteras att

majoriteten av uppdragen inte handlar om socialpsykiatri. Många andra verksamhetsområden/myndigheter än kommunens socialpsykiatri vinner på en välfungerande ombudsverksamhet och det borde därmed finnas förutsättningar att involvera även andra i verksamheten.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 december 2012 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av motionen om flera personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 december 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen samarbetar sedan augusti 2011 med övriga stadsdelsförvaltningar i söderort när det gäller verksamheten personliga ombud. Det innebär att ett personligt ombud arbetar 40 timmar i veckan med att ge stöd till personer boende inom Farsta stadsdelsområde. Målgruppen är personer 18 år och äldre med en psykisk funktionsnedsättning som innebär omfattande och långvariga sociala svårigheter, som i sin tur medför stora hinder för en fungerande vardag. Ombudets uppdrag handlar dels om att stötta den enskilde i kontakterna med respektive myndighet och dels om att bidra till att myndigheternas insatser samordnas och anpassas till den enskildes behov. Det personliga ombudet ska dock inte ta över eller utföra arbetsuppgifter som åligger socialsekreterare, boendestödjare, gode män och behandlingsassistenter inom psykiatrin.

För förvaltningens del handlar samarbetet med de övriga förvaltningarna i söderort först och främst om att effektivisera kostnader för lokal, administration och utbildningsinsatser samt ge ombuden bra förutsättningar för kollegialt utbyte och stöd. Detta uppnås genom en samlokalisering av ombudens kontor och administration samt samordning och daglig arbetsledning. Lokalen finns i Skarpnäck. Styrning och samordning sker genom att förvaltningarna bildat en gemensam styrgrupp för verksamheten med ansvariga chefer från respektive stadsdelsförvaltning, kompletterat med företrädare för brukarorganisationer och landstingets psykiatri.

Under perioden 1 september 2009 – 31 juli 2011 drevs verksamheten av en entreprenör på uppdrag av 13 stadsdelsnämnder. Förvaltningens uppfattning är att verksamheten med personliga ombud försämrades för Farstas del under denna period, såväl avseende kvalitet som kvantitet. Innan entreprenören tog över driftansvaret 2009 hade Farsta ett personligt ombud som var lokalt förankrad och arbetade heltid. Så var inte fallet när entreprenören drev verksamheten. Detta var också skälet till att förvaltningen meddelade socialförvaltningen att man inte var intresserad av att avtalet med entreprenören förlängdes.

Idag arbetar ett personligt ombud på heltid med att ge stöd till personer med psykiatriska funktionsnedsättningar inom Farstas stadsdelsområde. Vi har alltså genomfört en förstärkning och en tydlig lokal förankring.

Förvaltningen bedömer att det för närvarande är tillräckligt med ett heltidsanställt personligt ombud för att tillgodose de behov som finns i Farsta. Det finns ett väl utbyggt och välfungerande boendestöd inom socialpsykiatri och ett strukturerat och fungerande samarbete med landstinget, vilket påverkar behovet av personliga ombud. Förvaltningen följer dock verksamheten kontinuerligt för att se om behoven förändras.

Förvaltningen har ingen överblick över hur behoven ser ut för övrigt inom staden och kan således inte ha någon uppfattning om en förstärkning av antalet ombud behöver göras. Varje stadsdelsförvaltning gör, utifrån rådande omständigheter och behov, egna bedömningar av hur behovet av personliga ombud ser ut inom sitt område. Även om staten finansierar en större del av ombudens löner innebär varje ombud ändå en viss kostnad. Denna kostnad måste alltid ställas mot andra behov inom den socialpsykiatriska verksamheten.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av motionen om fler personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 11 december 2012 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Larsson (V), ledamot Bengt Roxne m fl. (S) och ledamot Lars Jakobsson m fl. (MP), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 december 2012 har i huvudsak följande lydelse.

I Hässelby-Vällingby finns de Personliga ombuden inom Enheten för personligt stöd. Arbetsledaransvaret för PO finns inom Socialpsykiatrins sysselsättningsverksamhet. Antalet ärenden uppgick i början av december 2012 till 54 st. Väntetiden uppgår till 2-3 månader.

Målgrupperna är enligt Socialstyrelsen personer med psykiska funktionsnedsättningar 18 år och äldre, som har betydande och väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk sjukdom.

Arbetet följs av en ledningsgrupp som består av avdelningscheferna för

socialtjänstavdelningarna i Hässelby – Vällingby, Bromma och Rinkeby – Kista. Gruppen träffas regelbundet för att diskutera och följa upp de Personliga ombudens arbete. Bland annat följs antal ärenden upp och hur dessa är fördelade mellan respektive förvaltning.

Träffar med brukar- och anhörigorganisationer sker i respektive stadsdel. Uppslutningen varierar då organisationerna ej är så aktiva i dessa områden. Frågor relaterade till Personliga ombudens uppgifter tas även upp i stadsdelsnämndernas råd för funktionshinderfrågor. Personliga ombuden har också besökt dessa råd och informerat om sin verksamhet.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning anser att socialförvaltningen bör utfärda riktlinjer för de Personliga ombuden. Förvaltningen anser det viktigt att ombuden arbetar nära målgrupperna inom respektive stadsdelsområde och att de finns lokalt ute i stadsdelarna för att dels kunna nå lättare men också för att öka samverkansytorna inom respektive förvaltning.

Förvaltningen har ingen uppfattning om hur den totala efterfrågan på Personliga ombudens tjänster ser ut inom staden som helhet. För Hässelby-Vällingby synes behovet idag täckas av befintliga resurser.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 december 2012 att besvara motionen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamoten Shadi Larsson m fl. (MP), vice ordförande Anita Lindskog m.fl. (S) samt ledamoten Hans Enroth (V), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 november 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Det är ingen tvekan om att personliga ombud fyller en viktig funktion för många personer med psykisk funktionsnedsättning. Som Stefan Nilsson och Jonas Eklund framhåller lever många av dem isolerade och har ofta lågt för förtroende för vården, socialtjänsten och andra myndigheter. Att få hjälp att samordna sina kontakter med olika vårdgivare och myndigheter och få stöd i andra privata angelägenheter är givetvis värdefullt.

Vad gäller Norrmalm drivs verksamheten med personliga ombud, efter att under några år ha drivits på entreprenad av Stadsmissionen, sedan den 1 september 2011 i samverkan med stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen, Södermalm och Östermalm. Sammanlagt finns tre personliga ombud. Ett av ombuden arbetar gentemot personer bosatta på Kungsholmen och Norrmalm.

Under perioden januari t.o.m. september i år hade ombudet uppdrag från i

genomsnitt nio norrmalmsbor per månad. Antalet uppdrag har även tidigare legat på ungefär samma nivå, under vissa perioder lägre. Enligt förvaltningens bedömning tillgodoser ombudet gott och väl de behov som finns inom stadsdelen. Något behov av utökade resurser bedöms således inte finnas för närvarande.

Det faktum att förhållandevis få personer på Norrmalm efterfrågar personligt ombud beror, som förvaltningen ser det, på att man från socialpsykiatrins sida kan erbjuda personer med psykisk funktionsnedsättning ett väl fungerande boendestöd och möjlighet till meningsfull sysselsättning. Det finns också ett nära och väl fungerande samarbete med landstingets psykiatri som gör att behov av stöd och insatser kan fångas upp i ett tidigt skede.

Förvaltningen följer regelbundet upp verksamheten. Det finns också en styrgrupp som följer utvecklingen av verksamheten där representanter för de samverkande stadsdelsförvaltningarna, landstingets psykiatri respektive primärvård, försäkringskassan och arbetsförmedlingen ingår. Förvaltningen arbetar även uppsökande och söker få kontakt med personer som kan tänkas ha behov av insatser. Det är inte ovanligt att anhöriga eller hyresvärdar uppmärksammar förvaltningen på personer som verkar behöva stöd från socialtjänsten.

Förvaltningen har ingen närmare uppfattning om antalet personliga ombud i övriga stadsdelar motsvarar efterfrågan och kan därför inte ta ställning till Stefan Nilssons och Jonas Eklunds förslag om att utöka antalet personliga ombud i staden. Vad gäller Norrmalm är behovet tillgodosett. Förvaltningen delar uppfattningen om att det är viktigt att behålla den lokala förankringen med personliga ombud knutna till stadsdelsområdena.

Riksförbundet för Social och Mental Hälsa Stockholms läns distrikt (RSMH)

RSMH:s yttrande daterat den 26 november 2012 har i huvudsak följande lydelse.

RSMH har länge verkat för att personer med psykisk funktionsnedsättning ska få tillgång till ett personligt ombud (nedan kallat PO) om de så behöver argumenten i motion 2012:46 som pekar på de positiva effekterna med PO har fått ett helhjärtat stöd från RSMH:s distriktsstyrelse i Stockholm då det är saker som vi själva har lyft i olika sammanhang.

Om Stockholms stad år 2030 vill ha en psykiatri i världsklass måste personer med psykisk funktionsnedsättning få ett adekvat stöd i vardagen. RSMH:s erfarenheter av reformen PO är positiv. PO:s klienter har oftast flera kontakter med myndigheter, t ex. försäkringskassan, socialtjänsten, arbetsförmedlingen och boendestöd. Klienten kontaktar PO då kontakten med myndigheten inte fungerar tillfredsställande eller då önskade insatser inte kommer till stånd. Klientens egen kontakt med myndigheter har alltså inte lett till önskat resultat och det är hos personligt ombud som klienten känner

att han eller hon för första gången får hjälp. Tillsammans med sitt personliga ombud görs ett arbete som klienten inte har/hade klarat på egen hand. Det kan leda till att insatser som fallerat eller nya insatser som klienten har rätt till kommer igång till nytta för klienten. Det gör att insatsen personliga ombud bidrar med inte kan underskattas.

RSMH distriktsstyrelse i Stockholm är allvarligt oroade över att antalet personliga ombud har mer än halverats under de senaste åren. Vi anser att behovet av en PO är minst lika stort som 2005 då antalet PO var 26 i Stockholm. Stockholm växer med en busslast nya invånare dagligen. Det medför att behovet av nya PO också ökar.

Vi anser att neddragningarna som skett inte beror på att behovet av personligt ombud har minskat utan att det beror på isolerade ekonomiska resonemang hos stadsdelarna. I motionen nämns att PO:s arbete ger en kostnadsminskning för samhället som motsvarar 17 gånger insatsen. Det är starka argument för att antalet personliga ombud tvärtom bör bli flera, absolut inte färre.

- RSMH Stockholm stödjer i sin helhet motionen: Antalet PO bör öka tills de svarar mot behoven.
- RSMH Stockholm stödjer motionens förslag att öka antalet PO i Stockholms stad till minst 20 tjänster. Vi vill dock poängtera att behovet av PO med stor sannolikhet är större än 20 tjänster.
- RSMH Stockholm stödjer motionen i att behålla den lokala förankringen med PO som är knutna till stadsdelsområdena. Fördelarna med en lokal förankring överväger nackdelarna.
- Fördelen med lokala PO är att de är närmare klienten och att klienter som saknar busskort eller har svårt att åka kommunalt lättare kan ta sig till PO:s lokaler. Däremot saknar PO som sitter ensamma i en stadsdel arbetskamrater med allt det innebär. Centraliserade PO kan ha erfarenhetsutbyte med varandra och lättare bistå varandra. Dessa faktorer bör balanseras mot varandra.

RSMH Stockholm vill dock varna för risken med framtida nedskärningar av personligt ombud även om motionen blir verklighet. Kanske bör stadsdelarna ha en gemensam budget för insatsen av PO ett antal år framåt. Ett sådant samarbete skulle kunna minska risken för nedskärningar om parterna förbinder sig att inte avbryta samarbetet i förtid.

RESERVATIONER M.M.

Socialnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) och ledamoten Inger Stark (V) enligt följande.

1. Socialnämnden bifaller motionen.
2. Därutöver anför nämnden följande.

De personliga ombuden är en viktig del i arbetet med att ge personer med psykisk funktionsnedsättning möjligheten att leva ett liv som andra. Därför är det problematiskt att man under en tid har skurit ned verksamheten. Det område som enligt förvaltningen rapporterar har köproblematik är Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Bromma. Insatsen med personliga ombud har undersökningar visat är mycket lönsamt ur samhällsekonomiskt perspektiv. Därför är det rimligt att investera i fler personliga ombud för att täcka möta de behov som finns varhelst köproblematik uppstår.

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) enligt följande.

1. Socialnämnden beslutar att tillstyrka motionen.
2. Nämnden framför följande:

Verksamheten med personliga ombud har utsatts för stora nedskärningar under de senaste åren och det finns nu bara 13 ombud totalt i hela staden. Med ett större antal ombud och bättre samordning kan sociala och psykiska problem förebyggas. Detta innebär i förlängningen minskad risk för t.ex. sjukhusvistelser och vräkningar.

De personliga ombuden har mycket stor betydelse för många personer med psykisk funktionsnedsättning. Socialstyrelsen har beräknat att ombudens arbete ger en kostnadsminskning för samhället som motsvarar 17 gånger insatsen. Eftersom det utgår ett statsbidrag på 300 000 kr för varje personligt ombud så vore en utökning av antalet personliga ombud inte bara ett lyft för klienternas makt över sin livssituation, utan även en mycket lönsam investering för staden. Antalet personliga ombud bör därför ökas till minst 20 tjänster, från dagens 13 tjänster.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Larsson (V), ledamot Bengt Roxne m fl. (S) och ledamot Lars Jakobsson m fl. (MP) enligt följande.

Vi stödjer förslaget i motionen från (MP)

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Shadi Larsson m fl. (MP), vice ordförande Anita Lindskog m.fl. (S) samt ledamoten Hans Enroth (V) enligt följande.

1. avslå förvaltningens förslag till beslut
2. anta motionens förslag i dess helhet

Efter de stora nedskärningarna som gjordes tidigare har de funktionsnedsatta och deras organisationer vittnat om att resurserna för detta ändamål inte längre räcker.

Detta är en mänskligt och samhällsekonomiskt värdefull funktion som behöver förstärkas i staden som helhet.

2012:46

Motion av Stefan Nilsson och Jonas Eklund (båda MP) om fler personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning

Dnr 325-1328/2012

Personliga ombud (PO) är till för att hjälpa personer med psykisk funktionsnedsättning att söka och samordna vård, stöd och service. Reformen med personliga ombud genomfördes i samband med psykiatrireformen 1995 och har varit mycket framgångsrik. För kommuner som erbjuder personliga ombud utgår ett statsbidrag på 300 000 kronor per ombud och år. Staten betalar alltså cirka två tredjedelar av de personliga ombudens lön och sociala avgifter.

Det personliga ombudet arbetar på den funktionsnedsattes uppdrag och kan ge råd och stöd i kontakter med myndigheter och se till att samhällets olika insatser planeras, samordnas och genomförs. Ett personligt ombud kan hjälpa till att identifiera behov av vård och stöd och även företräda sin uppdragsgivare vid behov.

Brukarorganisationer som RSMH (Riksförbundet för Social och Mental Hälsa) vittnar om att de personliga ombuden har en enorm betydelse för många personer. Personer med psykiska funktionsnedsättningar som lever isolerade, ofta med lågt förtroende för vården, socialtjänsten och andra myndigheter, kan få hjälp med olika ärenden och därmed klara sig bättre på egen hand.

I Stockholm kom verksamheten med personliga ombud i gång sent, och har under det senaste decenniet berörts av flera omorganisationer, upphandling och på senare tid också kraftiga nedskärningar. När något ombud slutat har ofta inte något nytt tillsatts, den fysiska planeringen och huvudmannskapet har ändrats, och i dag motsvarar antalet personliga ombud bara omkring en fjärdedel av vad som rekommenderas av Socialstyrelsen. I Söderort med

330 000 invånare har antalet personliga ombud minskats från nio till fem. Stadsdelsområdena Rinkeby-Kista, Hässelby-Vällingby och Bromma har tillsammans två personliga ombud och en ständig kö på 25–30 personer som väntar på att få hjälp. Södermalm har ett personligt ombud för hela sin befolkning på 125 000.

Totalt finns idag, för Stockholms stads hela befolkning, 11 stadsdelsanknutna personliga ombud och 2 ombud vid enheten för hemlösa, vilket kan jämföras med de 26 personliga ombud som fanns omkring 2005. När reformen infördes beräknades behovet till ett personligt ombud per 30 000 invånare. Det krävs alltså en kraftig förstärkning av tillgången till personliga ombud om Stockholms stad ska komma i närheten av världsklass när det gäller stöd till personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Förutom den stora betydelse det personliga ombudet har för den enskilde – vilket naturligtvis är huvudsaken – är det samhällsekonomiskt lönsamt att satsa på personliga ombud. Med helhetssyn och samordning kan förvärrade sociala och psykiska problem förebyggas, och därmed sjukhusvistelser, vräkningar och liknande händelser som är mycket påfrestande för den enskilde och dyra för samhället. Socialstyrelsen har beräknat att de ombudens arbete ger en kostnadsminskning för samhället som motsvarar 17 gånger insatsen. Den långsiktiga samhällsekonomiska vinsten beräknas till cirka 170 000 kronor per klient och år.¹ Ur detta perspektiv framstår nedskärningarna på personliga ombud i Stockholm som mycket kortsiktiga.

Vi föreslår därför att kommunfullmäktige beslutar att

1. förstärka tillgången till personliga ombud i Stockholms stad så att den motsvarar behoven
2. utöka antalet personliga ombud i Stockholms stad till minst 20 tjänster
3. behålla den lokala förankringen med personliga ombud som är anknutna till stadsdelsområdena.

Stockholm den 17 september 2012

Stefan Nilsson

Jonas Eklund

---

¹ Se ”Det lönar sig – ekonomiska effekter av verksamheter med personligt ombud”, Socialstyrelsen 2006.
<http://www.personligtombud.se/publikationer/pdf/DetLonarSigSOS.pdf>

